

ак ніхто в роді Франків і не пригадав, як звали того предка по батько-
вій лінії, який служив у війську короля Данила Галицького. За вірну
службу той далекий предок був нагороджений шляхетським титулом
та наділений землею, на якій мав жити і множитись його рід. Ця земля, невироблена, і, до
того ж, не вельми родюча, була на Самбірщині на березі тихоплинної і болотистої річки
Черхави та вимагала багато праці. Король Данило був людиною далекоглядною і розумів,
що тільки вірні йому люди не відречуться від такого дару і колись перетворять цю землю
на квітучий рай. Предки Івана Франка залишились вірні королю і не покинули цієї землі,
не помандрували в чужі краї, а залишились на ній назавжди. Поселення, в якому вони
жили, називалось Озьмня, потім – Озимня і в наші часи – Озимина. Розташоване воно на
половині дороги між давнім Самбором і не менш давніми Нагуєвичами, в яких судилося
народитись Іванові Франку.

У кінці XVIII століття в цьому селі було 75 хат із чотирма сотнями людей і як за давньої
Польщі, так і за часів панування Австро-Угорської імперії село було камеральним, тобто
належало до королівських маєтностей.

Перший перепис маєтностей тутешнього населення, що був проведений у 1788 році,
зафіксував аж три господарства, власниками яких були Франки та які були між собою ро-
дичами. Наступний перепис 1820 року зафіксував вже більшу кількість Франків. Земля, яка
колись належала одному предкові, дробилася на менші кусники між нащадками.

Найстарішим предком, зафікованим у метричних книгах тутешньої церкви, був Теодор
Франко, який доводився прадідом Іванові Франку. Він був 1726 року народження і прожив
рівно сто років та помер 7 березня 1826 року. У нього були брати та сестри, які в селі за-
лишили численне потомство.

Був одружений Теодор Франко двічі. Перший раз із Ксенією Верещак, яка померла
29 листопада 1799 року, проживши всього 50 літ. Від цього шлюбу в Теодора Франка були
діти, які поодружувались і осіли на батьківській землі, одержавши у придане черговий
кусник землі з великого спадку, дарованого королем.

Теодор Франко одружився вдруге, коли йому виповнилось вже 73 роки з Констанцією Сеньків. Вона 13 травня 1801 року народила своєму вже немолодому чоловікові доньку, яку назвали Гафією. Чи були ще з нею які діти, не відомо, бо документи за цей період втрачені. Померла Констанція в один рік з чоловіком. Він – 17 березня 1826 року, а вона – 3 травня.

На господарстві залишився наймолодший син Теодора Іван. Судячи з документів, що дійшли до нас, йому з батьківського спадку дісталось зовсім мало землі, а тому не дивно, що він мусив йти служити.

Служив у місцевого священика Павла Білинського, який був одружений з дочкою економа з Озимини Юліанною Мількевич. Велике господарство вимагало робочих рук. Павло Білинський був стрижком пізнішому пароху Нагуєвичів Василю Білинському, який запримітив працьовитого парубка і запросив його працювати у своєму господарстві.

У Нагуєвичах Іван Франко познайомився, а згодом й побрався з господарською дочкою Катериною Кімакович. Після весілля забрав її, хоч і на бідне, але своє господарство в Озимину. Була Катерина Кімакович з відомого у селі роду, який згадується в документах майже одночасно з першою згадкою про Нагуєвичі. Поставляв цей рід селу священиків, війтів, громадських поручителів. Село доручило їм підписувати Йосифінську та Францисканську метрики, а також сервітутову угоду між селом та урядом. Правда, цей рід біднів від покоління до покоління, як і рід Франків в Озимині. Доходило навіть до суду, що займався справою перерозподілу майна між ріднею. Один з таких судів відбувся у 1775 році в Самбірському замку, куди юридично належали Нагуєвичі. Судились сини покійного Івана Кімаковича, діда Катерини Кімакович, який помер, не склавши заповіту. Тому всім спадком по ньому заволодів найстарший син Андрій. Весь ґрунт він, як повнолітній, записав на себе. Батько Андрія, Іван Кімакович, крім землі, трьох неповнолітніх синів та своєї непрацездатної дружини, залишив ще 888 золотих боргу. Як свідчили на суді, Андрій молодшим братам кривди не робив, одягав їх, годував, на добру дорогу направляв, а тому щодо цього ніхто до нього претензій не мав. Шанував і свою матір і, як писав судовий документ, «всіляку вигоду їй чинив». Не сидів Андрій склавши руки, гарував, бо велику частку батьківського боргу сплачував. Може, було б і надалі все спокійно, але брати підрошли і кожен почав домагатися своєї частки. Земля була різна – де краща, а де гірша, – але кожен брат хотів тільки найліпшої. Вони домагалися і поділу возів, пасіки, борін, плутів – усього, що було на селянському господарстві. Спочатку сперечалися між собою, потім сварилися, а відтак билися... На бійки збігалося все село і, нарешті, брати подали на найстаршого брата Андрія в суд. Самбірський суд заслухав усі сторони, створив комісію, котра описала маєток, оцінила його і внесла рішення, внаслідок якого кожному братові – Андрієві, Григорію, Іванові та Петрові – було виділено частку батьківського майна та поле. У постанові суд записав, що таке рішення помирило братів, вони заприсягнули більше не сваритися і взаємних претензій не виставляти. Якщо ж цю умову буде порушено і брати знову почнуть розбурхувати в селі громадський спокій, то їм кожному «дати по 50 буків».

Грунт на Війтівській горі, присілку Нагуєвич, що від самого села за два кілометри при розподілі одержав Іван Кімакович-син. На ньому він збудував хату. В Івана Кімаковича

було усього 11 прутів землі. Поле на Війтовій горі не було з найкращих – далеко від села, близько до лісу, на ньому важко було додазуватись.

Свідки та брати Кімаковичі на суді не забули ні однієї дрібниці, що залишилася по батькові на господарстві. Говорили про обороги, стодолу, стайню, але ні словом не обговорилися про кузню. Кузні тоді не було у Кімаковичів, як і не було в їх роді ковалів. Брати довго сперечалися за пасіку, що, як виявилося, була ще віддавна, але суд присудив її молодому Іванові Кімаковичу.

Як господарювалося Іванові Кімаковичу на новому газдівстві, сказати важко. У всякому разі, нової землі не прикупив, а батьківську розтратив. Не так уже батьківську, як материнську. 17.10.1803 року датується акт, згідно з яким, Іван Кімакович – син Івана Кімаковича, батько Катерини Кімакович – продав за 500 золотих три прути поля нагуєвицькому парохові Василеві Вінницькому.

Видно, не з добра продав ті три прути землі Іван Кімакович. Важко сказати, що змусило його продати ті три прути землі, бо на той час вже повіддавав усіх своїх дочок заміж, наділив кожну віном і, як видно, ніхто до нього відносно того претензій не мав. Може, треба було йому грошей аби дати лад господарству на Війтовій горі, де збудував на новозаснованій Нагуєвицькій Слободі хату? Поле, яке продав, було далеко від Слободи, припирало до самої громадської толоки, де здебільшого паслися свині й робили безкінечні шкоди, а тут ще й близько до церковних ґрунтів.

В Івана Кімаковича були самі дочки: найстарша – Мар'яна, за нею – Катерина, потім – Анна і наймолодша – Тетяна. Метрики про їх народження не збереглись, але деякі дані про них все-таки вдалося знайти, а серед них – і метрику шлюбу наймолодшої Тетяни, яка вийшла заміж за Каєтана Орловського з Дрогобича 24.02.1782 року, маючи 15 років.

29.10.1805 року, на 76 році життя у будинку № 7 в Нагуєвицькій Слободі, помер Іван Кімакович. Смерть була несподіваною, тому не склав він заповіту, щоб пізніше не було кlopotу. На газдівстві залишилася старша дочка Мар'яна. Була замужем за Гнатом Доброплянським. Після смерті батька взяла під опіку матір і все господарство. Очевидно, сестри з цим змирилися, вирішили, що так справедливо. Мар'яна буде до смерті турбуватися про матір, а вони не матимуть претензій до майна по батькові. Мир тривав близько трьох років. Першою збунтувалася наймолодша Тетяна. Почувалася обкраденою і дорікала найстаршій сестрі, що та забрала весь батьківський маєток. Тетяна під'юджувала й інших сестер. Але вони, чомусь, не прагнули сварок, суперечок та судів – довелося Тетяні самій подати в суд.

Суд присудив ґрунт і все, що на ньому рухоме і нерухоме, Мар'яні та Гнатові Доброплянським. Вони повинні були до самої смерті утримувати матір, «всяку вигоду їй чинити», і, навіть, перерахувалося, якими мають бути ці вигоди, як вони мають виконуватися. Матері припадала п'ята частка спадку і вона автоматично переходила до Мар'яни. Що ж до інших сестер, то вони воліли замість поля отримати гроші за нього. На тому й порішили. Мар'яна з чоловіком згодилися відшкодувати Катерині, яка була заміжня за Іваном Франком і Анні, заміжній за Габріелем Тарнавським 2097 золотих. Це надзвичайно велика сума, але Доброплянські сплатили її.

Усі акти датовано 20.04.1808 року.

Лелеки, які перед вильотом у вирій любили збиратися на Війтівій горі недалеко лісу на вигоні, хату Гната та Мар'яни Добровлянських обминали. Врешті прийшла і старість. Тоді й згадала Мар'яна з чоловіком про бідну сестру Катерину, яка була замужем за Іваном Франком в Озимині.

31.01.1824 року в Дрогобичі у суді було укладено угоду, згідно з якою Мар'яна та Гнат Добровлянські в присутності свідків і війта Нагуєвичів продавали Катерині та Іванові Франкам з Озимини вісім прутів (16 моргів) землі на Війтівій горі, яка межує, з одного боку, з ґрунтом Ілька Лялюка, а з іншого – з ґрунтом Івана Микитича.

З того часу Катерина та Іван Франки ставали опікунами Мар'яни та Гната Добровлянських. Будинки Добровлянських залишалися за ними до самої смерті.

Крім офіційних представників, цю угоду підписали Мар'яна та Гнат Добровлянські – з одного боку, і Катерина та Іван Франки з синами Яковом та Стефаном – з іншого. Дата підписання угоди – 31.01.1824 року, а вже 19 лютого в будинку № 7 на Війтівій горі гуляли весілля. Яків Франко брав собі за жінку Марію Тимишин...

Іван Франко покидав насиждене родове гніздо та могили предків і перебирається у Нагуєвичі, про які в окрузі йшла не вельми добра слава.

Повновладними господарями садиби на Війтівій горі Франки з Озимини стали після смерті Гната та Мар'яни Добровлянських. Гнат помер 2.06.1841, а Мар'яна – 1839 року. Коли помер Іван Франко – дідусь Івана Яковича – невідомо, але у метриці смерті Катерини Франко, його дружини, яка померла 20.12.1859 року на вісімдесятому році життя, вказано, що Катерина Франко була вже вдовою. Після їх смерті повноправним господарем на Війтівій Горі став Яків Франко... Був другою дитиною у сім'ї.

Первістком же у Катерини Кімакович та Івана Франка був син Теодор. За звичаєм, який шанувався у Франків, первого хлопця називали іменем дідуся по батькові. Теодор народився 14.02.1798 року в будинку свого діда, де після одруження жили його батьки. У метричній книзі священик не записав, що батьки новонародженого були *nobilis*, тобто хоч сякою-такою і навіть загродовою, чи ходачковою шляхтою. Ця шляхта мала право тримати свічки в церкві, а також носити в баранячих кожухах ковнір трохи іншого крою, ніж всі інші. Правда, мала ця шляхта і свої обов'язки перед громадою, а найперше щоб вести себе достойно на людях: не сквернословити, а також не напиватись до втрати подобизни на Боже сотворіння.

Бог був щедрим до Іvana та Катерини Франків – мало не щороку нагороджував їх дитиною, але майже всі діти вмирали ще малими. Помер малим і первісток – син Теодор. Сталось це 16.02.1802 року. Прожив тільки чотири роки. Ховав його, як і хрестив, отець Дмитро Бережницький. Отець, на жаль, не написав у метричній книзі від чого помер хлопчик.

Через два місяці по смерті Теодора в Катерини та Івана народився 11.05.1802 року другий син. Традиція вимагала щоб у такому випадку дитина, яка прийшла на світ по смерті брата, носила його ім'я. Але батьки знехтували нею і назвали другого свого сина Яковом, який ціле життя страждав через те, що батьки не вчинили так, як належиться. Бог довго не посылав йому дітей, аж на старість.